

Dagboksskrivaren Per Vretblad

Vem var han?

Olof Wedin

I HUSFÖRHÖRSBOKEN FÖR 1801-07 är inskriven en Skräddare Erik Olsson född 1770, vilken från och med år 1814 skrivs som Klockaren Erik Olsson Vretblad. Hans hustru Stina Olsdotter var född i Ockelbo 1777. Familjen utökades med fem barn, två tvillingbröder Olof och Erik f. 1810, döttrarna Stina och Helena f. 1813 och 1816, samt till sist Per som kom till världen den 17 januari 1819. Om bröderna Olof och Erik kan nämnas att Olof blev med tiden landbonde på hemmanet lille No:1 vilket ägdes av Hilleviks Bruk. Erik flyttade i samband med sitt giftermål till Fors och blev bonde där. Systrarna Stinas och Helenas öden är inte kända.

Per Vretblad ägde inte någon jordbruksfastighet i Hilleby. Hans gårdsplats låg vid nuvarande Gamla Mårdängvägen 5, men han arrenderade troligen olika ägor. I sin dagbok, som omspanner tiden från 1841 till 1893, omnämner han bland annat *Artmur*, *Liffanså kern*, *Sven och Målingmurn*, samt vad han sådde och satte där, och när han gjorde det. Men han ägde jord på annat håll, en på Testebo ägor belägen odlingsintaga No:158 ¼ om två tunnland och fem och ett halft kappland å det så kallade *Brännerilägret* köptes av Per den 14 aug. 1852. Köpesumma femtio Riksdaler Banco. Tillsammans med Israel Larsson och Erik Kjellberg köpte Per hela Testeboegan No:303 och hälften av intagan No:304 vid Hocksjö för 1600 Riksdaler Banco.

Det kanhända är fel att kalla Pers anteckningar för dagbok, de kan väl mera nämnas som anteckningar om väderlek och årsväxt under tiden från vår till höst. Men hur som helst därmed, vi har ju börjat med att kalla den så och fortsätter därmed. Den är skriven i motboken No:13 i Hille Sparbank, en institution som Per Vretblad antagligen var med om att starta. Bankens kapital uppgick i början på 1860-talet till 7800 Riksdaler, enligt L. E. Åhrman.

I Hille församlings husförhörskbok omnämnes Per Vretblad fram till 1862 som "Dagakarlen under Hilleviks bruk", därefter är titeln "Kronofjerdingsman". 16 oktober 1870 invaldes Per i styrelsen för den samma dag bildade Brandstodsforeningen.

Nu till Pers familjeförhållanden. Han gifte sig i unga år med Anna Persdotter och med tiden fick de fyra barn: Erik f. 1843, till yrket smed, byggde upp "Milbo", Per f. 1846 fick studera till skollärare och bosatte sig i Svartnäs i Dalarna, Olof f. 1849 blev något av mångsysslare, han ägnade sig åt stuveri, jordbruk snickeri samt startade handelsbod i Varva där han var bosatt, samt till sist dottern Karin f. 1854, gift till Säljemar.

Om skolläraren Per Vretblad, alltså Per Vretblad d.y. är oss bekant att han var någon form av biträde till orgelbyggaren när Hille kyrka fick sin orgel 1862. Det är troligt att han studerade i Örebro från augusti 1865 till november 1866. Han var utflyttad till Örebro den tiden. 1871 flyttade han från Hille till Svartnäs där han väl sedermera bildade familj och blev bofast. Han hade en son, Viktor Patrick f. 1876 vilken ägnade sig åt musik jämsides sitt yrke. Om honom kan man i Nordisk Familjebok av år 1921 läsa följande:

Vretblad Viktor Patrik, organist, tonsättare, musikskriftställare, f. 5 april 1876 i Svartnäs, Dalarna, blef student 1895 och var 1895-1900 elev vid konservatoriet i Stockholm, där han redan 1896 tog organist-, kyrkosångar- och musikhärexamina. Med statens tonsättarstipendium reste han 1901 till Tyskland. V. blef 1900 organist vid fransk-reformerta församlingens kyrka i Stockholm och är sedan 1907 organist vid Oskars kyrka, där han jämte kantor O.T. Sandberg alltifrån 1909 förtjänstfullt anordnat motettaftnar med historiska program. Han har dessutom gett orgelkonserter och uppträdt som pianist. V:s icke särskilt många utg. kompositioner (piano- och orgelstycken, solosånger, körverk med orgel o.a.) visa honom som melodiker, gärna påverkad av svensk folkton, och intresserad harmoniker. Vålgjordt är ock hans arrangemang Ur Wagners operor. Ett värdefullt bidrag till svensk musikkforskning utgör V:s i 2 bd. 1914 utg. arbete om J.H. Roman, och ett näraliggande ämne har han behandlat i *Konsertlivet i Stockholm under 1700-talet* (1918). Som musikkritiker har P. medverkat i flera olika huvudstadstidningar. Vid sidan af sina musikvärf har han egnat sig åt

tjänstemannabanan. E.o.postexpeditör 1900, blef han 1917 förste postexpeditör hos Generalpoststyrelsen, är dessutom sedan 1915 kamrerare i Dramat. och mus. artisternas pensionsförening samt sedan 1919 sekreterare i föreningen Svenska tonsättare. Hans hustru (sedan 1908) Ingrid Karin V., född Bodman, violinist f. 1883 i Stockholm, elev af Book, Zetterqvist och Marteau, sköter 1:a altfiol i Stockholms konsertförenings orkester.

Viktor Patrik Vretblad är även omnämnd i senare upplagor av Nordisk Familjebok.

Men nu åter till Per Vretblad d.ä. och hans dagbok. För året 1858 har han ej gjort några anteckningar, för en del år är de mycket kortfattade, men tiden för islossningen i Hillesjön har han angivit för 49 av de 54 år som dagboken omfattar. Man kan läsa att den 18 maj år 1867 körde man med häst över Hillesjön, och islossningen skedde först den 2 juni.

Det är nu 104 år sedan de sista raderna i den lilla boken skrevs, boken som var ämnad som en sparbanksbok för någon sparare i Hille, men som i stället blev ett innehållsrikt dokument om årsväxt, sådd och skörd under ett halvt sekel. ☀

Ur Per Vretblads dagbok

Wårens Beskaffenhet för År 1842.

Mycket torr vår och kalt. Hillesjön ref omkring den 21 eller 22 Aprill vi sådde erterna den 30 aprill kornet d. 6 och 7 maj Sätte Pärånå den 14 maj Sådde linet den 21 maj Den 14 maj kom det ett Dugtigt Reng och så var det tort till den 2 juni och så blef det Rängnig väderlek alt till det blef Början med Bärningen som skedde den 9 juli.

Wårens Beskaffenhet för År 1843.

Mycket kalt och tort och Nolan väder hela våren Hillesjön ref den 7 maj vi sådde erterna den 17 maj korn den 18 och 22 Maj sätte pärånå den 29 Maj sådde linet den 3 juni och början med Bärningen skedde den 20 juli.

Årets väckst för år 1843.

Hö i murn 49 bålör i myran 4 kärnskryndor omkring 3 tunnor kom omkring 14 eller 15 tunnor pärån och 39 limar lin i Sven och omkring 5 bålör hö på målingmurn 6 dragskrindor och 2 kärnskryndor hö 2 kärror vass.

Wårens Beskaffenhet för År 1844.

Hillesjön ref den 22 Aprill sådde korn den 9-11 maj Sätte pärån den 18 maj Sådde linet den 3 juni mycket Rängnig väderlek i juli månad och början med bärningen skedde den 19 juli.

Wårens Beskaffenhet för År 1845.

Hillesjön ref den 7 och 8 Maj vi sådde ertema den 14 maj Sätte pärånå den 20 Maj sådde kornet den 21 Maj Sådde linet den 3 juni Det har icke kommit något betydligt räng ifrån där snön gick af till den 11 juli och början med bärningen skedde den 10 juli åt starns åt oss själf den 16 juli den 11 och 12 och 13 juli Ragnade det bra nog skurar under Bärningen var det vacker väderlek tog in det sista hö den 8 Augusti under Sjørden var det mycket Rängnig väderlek Började skära rågen den 11 Augusti kornet den 27 Augusti Sådde råg den 20 september.

Årets väckst för år 1845.

hö i mum 44 Bålör i myran 4 kärnskiyndor i Sven 6 Bålör på Målingmurn 20 Bålör 1 Båla urskakat temotejs hö och 12 skotar korn i murn.

Wårens Beskaffenhet för År 1846.

Mycket tort och kalt Hillesjön ref den 22 och 23 April Sådde kom den el Maj Sätte pärån den 15 maj Sådde linet den 26 Maj i Slutet på maj månad var det Rängnig och vacker väderlek äfven så i junij och i Början på julij till den 21 men då blef det tort under hela bergningen till o.m. augusti.

Började slå den 14 juli tog in det sista den 7 Augusti Började skära rågen den 8 augusti kornet den 17 augusti Sådde råg den 19 september.

Årets väckst för år 1846.

hö i mum 57 Bålor i Sven 8 Bålor i myran 4 kärskryndor på målingmurn 17 Bålor i mum 10 skotar kom.

Wårens Beskaffenhet för År 1847.

Mycket kall väderlek till i slutet på Maj. snödrivor låg kvar till slutet på Maj månad Hillesjön ref den 18 och 19 Maj vi sådde vårråg den 14 maj sådde korn den 20 maj sätte päron den 29 maj Sådde linet den 5 juni började slå den 22 juli Slog slut den 7 Augusti.

Årets väckst för år 1847.

Hö i mum 71 Båla i myran 5 kärskryndor i Sven 8 Bålor i målingmurn 15 Bålor.

År 1848 ref Hillesjön den 22 April sådde korn den 10 Maj sätte päron den 12 Maj sådde linet den 20 maj började slå den 18 juli slog slut den 28 juli.

Årets väckst för år 1848.

Hö i mum 60 bålor i myran 4 kärskryndor i sven 6 bålor på målingmurn 8 bålor.

[Hillebygden, Nr. 2, 1997]